

Ба Шурои диссертациони 6D.KOA-029
назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон
734025, ш. Душанбе, кӯчаи Рӯдакӣ, 17

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Пиров Аламшо Каримович дар мавзуи «Хувияти чандсатҳӣ ва хусусиятҳои ташаккули он дар фазои бисёрфарҳангӣ (таҳлили фалсафӣ-иҷтимоӣ)» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои фалсафа аз рӯи ихтисоси 09.00.11 – фалсафаи иҷтимоӣ (илмҳои фалсафӣ)

Мавзуи рисолаи диссертациони А.К. Пиров барои рушди назарияи фалсафаи иҷтимоӣ ва дарки ҷанбаҳои фалсафӣ-иҷтимоии хувияти чандсатҳӣ ва хусусиятҳои ташаккули он дар фазои бисёрфарҳангӣ аҳамияти калон дорад. Мубрамияти мавзӯ дар робита бо аҳамияти назариявӣ ва амалии омӯзиши масъалаҳои вобаста ба танзими муносибати байни кишварҳо, нигоҳ доштани суботи фазои ҷамъиятӣ, аз ҷумла дар арсаи муносибатҳои субэтниқӣ, тағйир ёфтани табиати муносибатҳои байни миллатҳо ва гурӯҳҳои гуногуни этниқӣ (қавмӣ), ҷустуҷӯи роҳҳои мусолиҳатомезу бозғиримоди танзими муносибат байни онҳо аҳамияти хос пайдо менамояд.

Дигаргуниҳои амиқи сиёсӣ ва иҷтимоӣ-иқтисодии дар шароити нави таърихӣ – дар давраи Тоҷикистони соҳибистиқлол ба амал омада, воқуниш ба хатарҳои вобаста ба тағйироти глобалии вазъияти байналмилалӣ, амалӣ намудани нақшаҳои созандагӣ ва бунёдкорӣ дар кишвар, гузаштан ба марҳалаи сифатан нави инкишофи ҷомеа зарурати омӯзиш, баррасӣ, таҳқиқи назариявӣ-амалӣ ва таҷрибаи андӯхташуда бо мақсади навсозии тамоми низоми муносибатҳои ҷамъиятӣ, ташаккули сиёсати санҷидашудаи миллии давлат, таъмини ҳамзистии мутаносиб ва пешбурди фаъолияти баробархукуки ҷамъиятии қавмҳои мухталифро талаб менамояд.

Дар автореферат таъкид гардидааст, ки дар ҷумҳурии соҳибистиқлоли Тоҷикистон ба масъалаи ҳамзистии осоиштаи қавмҳои гуногун ва таъмини амалҳои муштараки этниқӣ (қавмӣ) дар ҷомеа мутобиқ ба арзишҳои нав муносибат намуда, барои истехкоми пояҳои воқеии он барномаҳои рушди иҷтимоӣ-иқтисодии мамлакат таҳия ва амалӣ мегарданд, ки барои таъмини ваҳдати миллӣ ва якпорчагии мардуми ҷомеа мусоидат менамоянд. Муаллиф бовар ба он дорад, ки тавассути сохтмони шоҳроҳҳои муосири иртиботӣ ва ба ҳам пайвастании минтақаҳои мухталиф ва дурдасти ҷумҳурӣ дар таркиби хувияти миллии мардуми кишвар арзишҳои ягонагиро ҳамқисматӣ устувор мегарданд. Ҳамзамон бо мақсади густариш ва вусъат бахшидани амалҳои муштараки иҷтимоии аъзоёни ҷомеа дар татбиқи ҳадафҳои рушди устувори

мамлакат дар соҳаҳои мухталифи қонунгузорию кишвар барои ниҳодишавии ҷаҳонӣ ва аъзоии ҷомеа асосҳои меъёрию ҳуқуқии самарабахш таҳия ва татбиқ мегарданд, ки эътимоди байниҳамдигарии аъзои ҷомеаро мустаҳкам менамояд.

Аз мазмуни автореферат маълум мешавад, ки дар рисолаи диссертационии А.К. Пиров таҳлили амиқ ва ҳамаҷонибаи дараҷаи таҳқиқи мавзӯи нақши ҳувият дар таъмини ҳамзистии мусолиҳатомези умумиятҳои этникӣ (қавмӣ) гузаронида шуда, собит гардида аст, ки ҷанбаҳои алоҳидаи нақши ҳувият дар таъмини ҳамзистии мусолиҳатомези умумиятҳои этникӣ (қавмӣ) дар шароити густариши равандҳои ҷаҳонишавӣ ва шиддати пурихтилоф гардидани ҷомеаи имрӯза пурра таҳқиқ ва таҳия нашудаанд; фарҳанг дар бештари таҳқиқоти фалсафаи иҷтимоии солҳои охир анҷомёфта ҳамчун муродифи ҳувият қарор мегирад; хусусиятҳои ҳамзистии мусолиҳатомези байниқавмӣ дар заминаи ташаккули ҳувияти чандсатҳӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон нишон дода шуда аст; асосҳои назариявӣ-методологии консепсияи танзими иҷтимоии амалҳои муштараки этникию фарҳангӣ таҳия гардида аст; нақши танзими иҷтимоии амалҳои муштарак асоснок гардида аст; зимни масъалагузорию афзалиятдиҳӣ ба намунаҳои фарҳанги хоси гурӯҳҳои субэтникӣ (ақаллияти қавмӣ) аҳамияти вижагӣҳои фарқкунандаи ин гурӯҳҳо нишон дода шудааст; таъсири ҳаёти иҷтимоии ҷомеа дар раванди ташаккули падидаҳои фарҳангӣ муайян карда шудааст; дар қаринаи намунаи сиёсати миллӣ таҳлили таърихӣ-тамаддунии низоми танзими давлатии амалҳои муштараки этникию фарҳангӣ пешниҳод шудааст ва дигар масъалаҳои вобаста ба мавзӯи рисолаи диссертационӣ мавриди баррасии илмӣ қарор гирифтаанд.

Ба натиҷаҳои таҳлили сатҳи омӯзиши масъала таъям намуда, А.К. Пиров дар рисола мақсад гузошта аст, ки асосҳои назариявӣ-методологӣ ва амалии масъалаҳои ташаккули ҳувияти чандсатҳӣ дар фазои бисёрфарҳангӣ, имконоти ҳамзистии мусолиҳатомези қавмӣ дар ҷаҳони муосир ва омилҳои иҷтимоии ташаккули ҳувияти чандсатҳӣ, дар ҳаёти ҷамъиятии Тоҷикистони муосир муайян ва ҳал карда шаванд. Бо ба назар гирифтани мубрамияти мавзӯи таҳқиқшуда, метавон таъкид намуд, ки рисолаи ба дифоъ пешниҳодгардида, яке аз аввалин кӯшишҳои таҳқиқи мазмуни фалсафӣ-иҷтимоии танзими иҷтимоии амалҳои муштараки этникию фарҳангӣ дар фазои иҷтимоӣ-фарҳангии ҷомеаи тоҷикистонӣ мебошад.

Асосҳои назариявии таҳқиқотро дастовардҳои илмии олимони ва мутафаккирони форсу тоҷик ва аврупоӣ, инчунин таҳқиқоти муосири ватанӣ ва хориҷӣ дар соҳаи фалсафаи иҷтимоӣ, сиёсатшиносӣ, фарҳангшиносӣ ва ҷомеашиносӣ, ки ба таҳлили моҳияти амалҳои муштараки этникӣ-фарҳангӣ, ҳамзистии мусолиҳатомези этникӣ (қавмӣ), омилҳои ташаккули ҳувияти

чандсатҳӣ ва сарҳади этникӣ (қавмӣ) дар шароити ҷаҳонишавӣ бахшида шудаанд, ташкил медиҳанд.

Дар таҳияи рисола методологияи муосири таҳқиқ истифода гардида, аз усули системанокӣ зимни муайянсозии шарҳи мафҳумҳои фалсафӣ, усули универсалии байнифаннӣ дар таҳлили масъалаи плюрализми фарҳангӣ, усули таҳлили таърихӣ ва мантикӣ дар таҳқиқи ҷанбаҳои алоҳидаи равандҳои этникӣ-фарҳангӣ ва инчунин усули илмӣ гузариш аз кулл ба ҷузъ истифода шудааст.

Мазмуни автореферат аз он шаҳодат медиҳад, ки навгонии илмӣ таҳқиқоти А.К. Пиров аз муайян гардани маҷмуи омилҳои муҳимми таъмини ҳамзистии мусолиҳатомези этникӣ (қавмӣ) дар шароити бунёди ҷомеаи ҳуқуқбунёду демократӣ, ташаккули амали муштараки этникӣ-фарҳангӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва асосноккунии он ҳамчун стратегияи иҷтимоии муносибати байни тамаддунҳо иборат мебошад. Илова бар ин, навгонии илмӣ рисолаи диссертатсионӣ аз он иборат аст, ки дар он ба мафҳуми «ҳамзистии мусолиҳатомези қавмӣ» ҳамчун категорияи заминавии фалсафаи иҷтимоӣ, ки бо амали муштарак ва ҳамзистии бенизоъ, худсобиткунии фарҳангҳои сершумор дар ҳавзаҳои воҳидҳои гуногуни иҷтимоӣ-сиёсӣ тавсиф меёбад, таърифи муаллифӣ дода шуда аст; концепсияи иҷтимоӣ-фалсафии амалҳои муштараки этникию фарҳангӣ асоснок карда мешавад, ки асоси субстансионалии онро эътирофи якҷояшавии талабот ва манфиатҳои умумиэтникии субъектҳои амалҳои муштарак ташкил медиҳанд, ки ба таҷдиди умумиятҳои миллӣ равона гардидааст; тасаввуроти илмӣ-назариявӣ дар бораи низоми ҷамъиятии танзими амалҳои муштараки этникию фарҳангӣ тартиб дода шудааст, ки объекти он талаботи этникии умумиятҳои миллӣ дар соҳаҳои гуногуни фаолияти ҳаёти ҷамъиятӣ ба шумор мераванд ва асосҳои концептуалии танзими амалҳои муштараки этникию фарҳангӣ дар маҷмуи се объекти танзимкунанда: манзараи (ландшафт) – и этникию фарҳангӣ, низоми давлатии танзими амалҳои муштараки фарҳангҳои миллӣ дар қаринаи сиёсати миллӣ ва механизми танзими ҷамъиятии низоми талаботи этникӣ ба амал бароварда шудааст.

Аз автореферат бармеояд, ки натиҷаҳои таҳқиқоти А.К. Пиров бар асоси таҳлили илмӣ натиҷаҳои таҳқиқоти назариявӣ ва амалӣ пешниҳод шуда, дақиқият ва дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ баланд мебошад. Хулосаҳо ва тавсияҳои муаллиф дар асоси таҳлили илмӣ натиҷаҳои таҳқиқоти назариявӣ ва амалӣ пешниҳод шуда, методологияи таҳқиқ ба талаботи муосири илми фалсафаи иҷтимоӣ мутобиқ мебошанд.

Натиҷаҳои таҳқиқот дар фаолияти илмӣ-таҳқиқотӣ вобаста ба таҳқиқи минбаъдаи масъалаи амали муштараки этникӣ-фарҳангӣ, ташаккули назарияи умумии фалсафа, фарҳангшиносӣ ва фалсафаи фарҳанг муҳим арзёбӣ

мегарданд. Инчунин дар раванди таълими фанҳо ва таҳияи курсҳои лексионӣ, ки масъалаи амали муштараки этникӣ-фарҳангӣ, робитаи байни фарҳангҳо, хусни тафохум ва тоқатпазириро дарбар мегиранд, аз онҳо истифода бурдан мумкин аст.

Бар асоси автореферат метавон ба хулоса омад, ки рисолаи диссертатсионии А.К. Пиров таҳқиқоти мукамал ва мустақилона буда, дар он масъалаҳои муҳими илми фалсафаи иҷтимоӣ мавриди баррасӣ қарор дода шуда, ҳалли худро ёфтанд. Мавзӯи таҳқиқот ба шиносномаи ихтисоси 09.00.11 – фалсафаи иҷтимоӣ (илмҳои фалсафӣ) пурра мувофиқат менамояд.

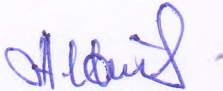
Натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ дар конференсияҳои илмӣ-назариявии сатҳҳои гуногун дар шакли маъруза пешниҳод шуда, дар 26 номгӯи таълифоти илмии муаллиф, аз ҷумла дар 2 монография ва 24 мақолаи илмӣ ифода ёфтаанд.

Бо ба назар гирифтани хулосаҳои дар боло зикргардида, метавон таъкид намуд, ки диссертатсияи доктории Пиров Аламшо Каримович дар мавзӯи «Хувияти чандсатҳӣ ва хусусиятҳои ташаккули он дар фазои бисёрфарҳангӣ (таҳлили фалсафӣ-иҷтимоӣ)», ба талаботи «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои фалсафа аз рӯи ихтисоси 09.00.11 – фалсафаи иҷтимоӣ сазовор мебошад.

Тақриз дар асоси талаботи «Низомномаи Шурои диссертатсионӣ» ва «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, таҳия ва манзур гардидааст.

Муқарриз:

Доктори илмҳои сиёсӣ, профессор, мудири шӯъбаи масоили сиёсии муносибатҳои байналмилаллии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови АМИТ

Искандаров А.

Имзои Искандаров А. – ро тасдиқ менамоям

Нозири калони шӯъбаи кадрҳои институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови АМИТ

Шозедов Х.

02.09.2022.